

Valkebo härad.

Socknar: Gammalkil, Ledberg, Nykil, Rappestad, Sjögestad, Vikingstad, Ulrika.

1600-talets runforsknin var särskilt lyckosam i detta härad, i det att ej mindre än 9 av dess hittills bekantvordna 12 runstenar då voro kända och avbildade (den av 1800-talets runforskare upptagna, av Brate som Ög 182 betecknade kalkstenshällen från Ledbergs kyrkogård är en naturbildning och hör ej in under detta sammanhang).¹ Utvecklingen har gått skonsamt fram över dessa häradets runstenar, blott två (Ög 191, 192) synas vara varaktigt försvunna, medan en tredje ligger begravd under jorden i en rasmassa efter en mur och torde kunna återfinnas (Ög 185 Sjögestad kyrkogårdsmur, ett obetydligt fragment med ett par slängändar utan runor). De tre stenar, som icke voro bekanta för 1600-talets forskning, upptäcktes under 1800-talet (Ög 184 Sjögestad och Ög 190 Nybble upptagna av Liljegren, den nu försvunna flisan från Sjögestad Ög 185 upptäcktes av Norden-skjöld 1870).²

Sedan år 1870 har ingen ny runinskrift framkommit i häradet.³ Dess f.n. bevarade runstenar utgöra 9, varvid Ög 185 icke medräknats. Endast två äro skadade (Ög 187, 190).

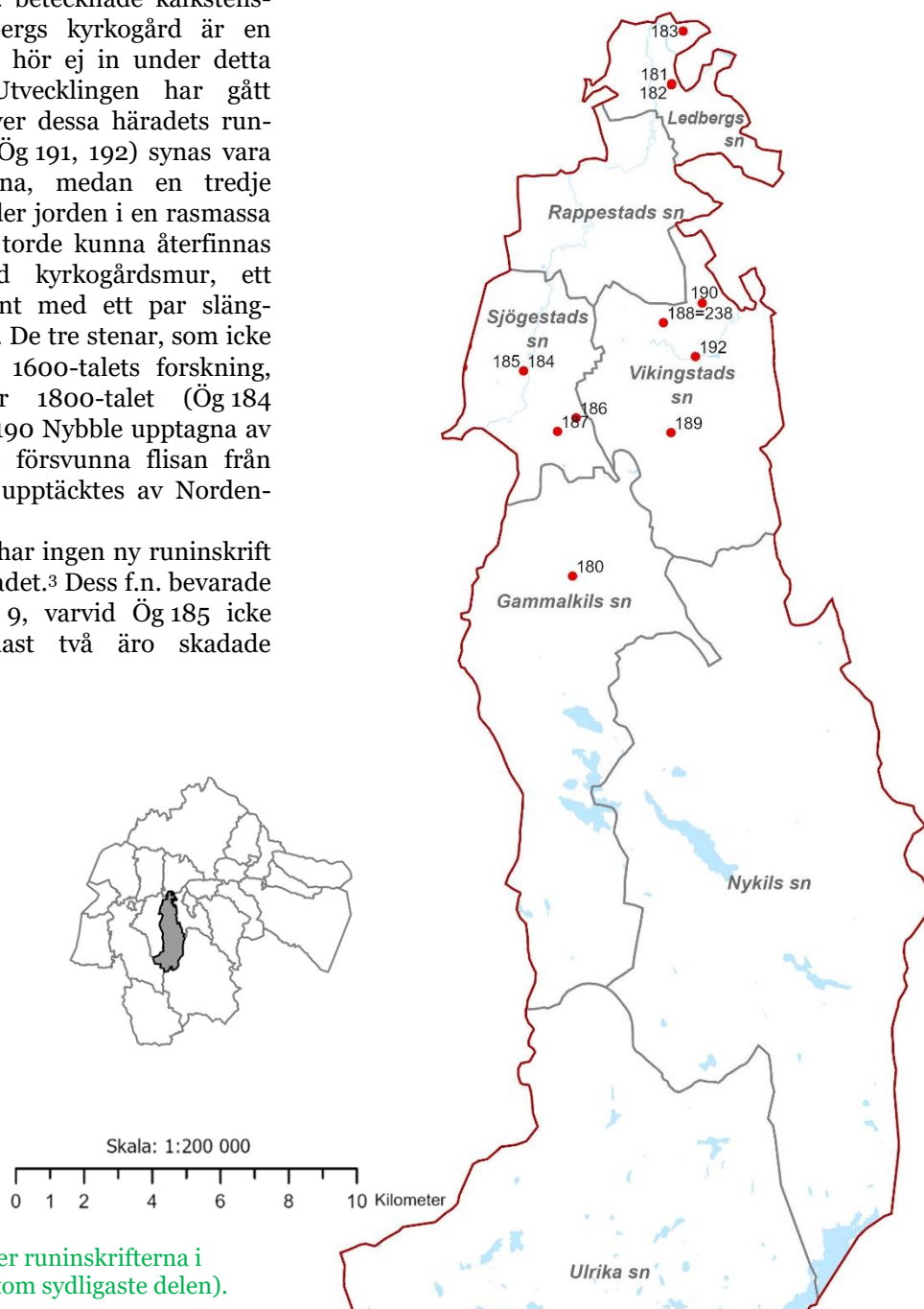

Fig. 194. Karta över runinskrifterna i Valkebo härad (utom sydligaste delen).

¹ Wessén stryker under de tre sista orden och skriver ett frågetecken i marginalen.

² I den Mandelgrenska samlingen i Lunds universitets folkliksarkiv, liksom i Wiedes arkiv i Linköpings stiftsbibliotek finns uppgifter om runlösa ornerade kalkstenshällar från vapenhuset i Sjögestads kyrka. Mandelgren beskrev och avtecknade fyra kalkstenshällar (varav en i två delar) vid sitt besök 1846 och i Wiedes arkiv nämns »6 à 7» fragment. Dessa uppgifter från mitten av 1800-talet kände dock varken Brate eller Nordén till.

³ I ett brev till Riksantikvarien den 9 juli 1939 skriver Thord Lindell: »Sedan undertecknad efter muntligt uppdrag av F-föredraganden undersökt en falsk runristning vid lägenheten Grönhagen, Sjögestads sn, Östergötland, överlämnas härmed vördsamt en redogörelse, avsedd som manuskript för Fornvännens mindre meddelanden. Förutom de två för publicering avsedda ristningsbilderna bifogas ett foto angivande ristningens läge i förhållande till gamla manbyggnaden på lägenheten.» dnr 2870/39 (ATA). 1942 återkommer Lindell angående sitt manuskript »En urnordisk runristning med skeppsbild» och önskar det i retur för kompletteringar. Han skriver »Under tiden har jag ... fått ett par nya upplysningar rörande ristningen, och då jag gärna ville ha dessa med i manuskriptet, anhåller jag vördsamt, att jag för ett par dagar får låna detsamma för komplettering.» dnr 2870/39 (ATA). Manuskriptet sändes åter dagen efter, men därefter har det vad utgivaren funnit ej återsänts till Fornvännens redaktion. Thord Lindell skriver i sin artikel Sjögestads socken, *Sveriges bebyggelse, landsbygden, Östergötlands län bd I*, (1946), s. 448: »Såsom ett kuriosum kan nämnas, att vid Grönhagen i socknens nordöstra del finns en runristning i en slät bergyta tillsammans med en skeppsbild av bronsåldertyp! Förf. kunde vid en undersökning 1937 visa, att ristningen är en modern kopia av en runristning i Tanums socken i Bohuslän.» Inga uppgifter om den sentida inskriften från Grönhagen återfinns i Nordéns manus.

Detta dokument ingår i en digital utgåva av Arthur Nordéns supplement till Erik Brates Östergötlands runinskrifter. Manuset avslutades 1947 och var tänkt att tryckas 1948. Utgåvan publiceras fritt tillgänglig på Internet.

Texten innehåller inte nyare litteraturreferenser än 1947 och tar ingen hänsyn till modern runforskning och måste därför användas med stora reservationer. Arbetet med utgåvan avslutades 2024-12-31.